

מראי מקומות- בבא בתרא קי"ב

ראי', דאפשר דברשות בעל השדה הי', שיוכל לעשותו בית הקברות, אבל מ"מ אין זה קרקע שלו, וא"כ עדיין נמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו. וע' בחזון איש (אה"ע ע"ד, ט"ו, סוד"ה ומש"כ) דצייד לומר דאולי זהו גופא מה שאמר הגמ' דכשיחזור ביובל נמצא שהוא קבור בקבר שאינו שלו, וממילא אי אפשר לקבורו. וע"ע במנחת חינוך

(של"ט, י"ח) שכ' לדחות ראיית המשל"מ מסוגיין ע"פ מש"כ לחדש שם, דאף אם אמרי' דאסור לקלקל הקרקע בזמן שהיובל נוהג, אבל זהו רק היכא שמכר לעולם, דממילא פקע ע"י יובל. אבל היכא שקנה לזמן, אז אפי' בזמן שיובל נוהג הוי קנין גמור, ומותר לקלקל הקרקע, וא"כ י"ל דזה הי' דיחוי הגמ' כאן, דפנחס קנה קרקע לזמן, והי' מותר לו לחפור בה קבר לאלעזר.

(ה) **ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו- הק'** הקצות (קי"ז, ב', ד"ה, ואיכא), הא קבר מת אסור בהנאה, וא"כ הו"ל כמו קדושת הגוף, ומה שהוא קדוש בקדושת הגוף אינו חוזר ביובל. ותי' דאי"ז אלא בקבר בנין, אבל קבר קרקע מותר בהנאה. וע' בשיעורי ר' שמואל (י"ד) שהעיר דאפי' אי האיסור חל לעולם, מ"מ בדין הממונות הוא שייך לבעלים הראשונים לאחר יובל, ולכן שפיר נקרא קבור בקבר שאינו שלו.

(ו) **ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו- העיר המנחת חינוך (שמ"א, ט"ז),** הא אולי הי' בעיר חומה, דנחלט לפנחס לאחר שנה, וא"כ שפיר הוי הצדיק קבור בקבר שלו. וכ' דלכא' יש להביא ראי' מכאן לשי' הראב"ד, דחולק על הרמב"ם וס"ל דאין קוברין בבתי ערי חומה.

(ז) **בקבר שאינו שלו- ע' בשו"ת חת"ס (יו"ד של"א בתחלתו)** שכ' דמכאן ראי' למנהג העולם שאין קוברין אלא במקום שכבר שילם בשבילה, דראוי להיות קבר שלו, ולא קבר שאול.

(א) **וכי מנין ליאיר שלא הי' לו לשגוב- הק' תוס',** אי לבאי הארץ נתחלקה הארץ, אמאי לא הי' ליאיר מה שלא הי' לשגוב, והניח בקו'. אולם כ' ביד רמה (לב) דבין למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, בין למ"ד לבאי הארץ נתחלקה הארץ, הבנים שנולדו לאחר ביאת הארץ לא ירשו אלא מה שירשו מאבותיהם.

(ב) **וכי תימא לעבור עליו בלאו ועשה- פי' הרשב"ם** כדי להתחייב מלקות. ואי' בקובץ שעורים (שכ"ה) דלאו זה דהסבת נחלה הוא בין ע"י הבעל ובין ע"י האשה, וא"כ יהיו שניהם לוקין עליו. עוד כ', דלכא' העברת לאו זה הוא בשעת נישואין, ולא בשעת אירוסין, שהרי אין הבעל יורש את אשתו עד שעת נישואין, וא"כ רק אז הוי הסבת נחלה. וע"ע ברמב"ן על התורה (במדבר ל"ו, ז'), דמבואר מדבריו דבנשואה כבר ומי שתבא אליהן נחלה אחר היותן לאיש, הדין הוא דבאמת לא תסב הנחלה ממטה למטה אחר, אבל אותן נשים ירשו אותן אחיהן וקרוביהן, לא בניהן ובעליהן (ויתכן דאין כוונתו לומר דמתאים עם סוגיין, אלא לפרש הפסוקים על דרך הפשט).

(ג) **וכי תימא לעבור עליו בשני לאוין- הק' תוס',** הא כל מקום דאיכא למדרש דרשינן, ולא מוקמינן לה בתרי לאוין, והניח בקו'. ותי' תוס' הרא"ש דהכא אית לן לאוקמי בלאוי יתירי קודם שנדרוש ירושה שאינה מחמת קורבה שלא מצינו כמותה".

(ד) **ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו- ע' במשנה למלך (שמיטה י"א, א') שנסתפק** במי שקונה שדה בשעה שיובל נוהג, האם יכול הלוקח לחפור בה בורות שיחין ומערות, או דלמא כיון דלא מכר לו אלא אכילת פירות, א"כ אינו יכול לשנות הקרקע. וע"ש שהביא ראי' מסוגיין דמותר לשנות הקרקע, דאת"ל דאסור, א"כ למה לי סברא דנמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו, הרי אם נקבר שם, אין לך שינוי גדולה מזו, דהא כשחוזר הקרקע לבעליו אינו יכול לפנותו. אלא דדחה דאי"ז

(י) דמנסבין לה לגברא דאבוהי משבטא דאבוה, ואימי' משבטא דאימה- כ' הרשב"ם דאע"פ דלגבי נחלה שירשה מאביה, דהיינו שבט ראובן לגמרי, הרי נהפכה לאיש שמקצת שבט שמעון, שהרי אמו משמעון, אין זו הוסבה, שהרי לא אסר הכתוב ליקח לאיש משבט ראובן אשה משבט שמעון כדי שלא יירש בנו שהוא מקצתו משבט שמעון, שהרי אמו משמעון, אע"כ דאי"ז חסרון של הסבת נחלה. והעיר בחי' ר' ברוך סורוצקין, מהו קו' הרשב"ם, ולמה צריך לראי' מקרא, הרי עכשיו הוא כבר ביד הבת, שאמה מראובן ואמה משמעון, וא"כ ע"י נישואין שלה למי שאביו מראובן ואמו משמעון, לא נעשית כלום, אלא הנחלה נשארה במקומה, וא"כ מה הי' ק' לו כלל. וכ' דבאמת המהרש"א בא ליישב קו' זו, אבל דבריו צ"ע.

(יא) תניא בסיבת הבן ותניא בסיבת הבעל- ע' בשיעורי ר' שמואל (אות ט"ו) באריכות בביאור הנפק"מ לדינא בין אם מדין סיבת הבן הוא או מדין סיבת הבעל.

(ח) אלא אימא דנפלה לי' משדה חרמים- פי' הרשב"ם (בפי' ב') דהיינו שדה שיצא ביוכל, דמתחלק לכהנים. והק' עליו הרמב"ן, הא תניא בסדר עולם דאלעזר מת בכ"ח שנים שהי' יהושע פרנס את ישראל, ולא מנו שמיטין ויובלות עד לאחר י"ד שנים שכבשו וחלקו, וא"כ ודאי לא הי' שום יובל קודם מיתת אלעזר. ולכן כ' דמוכרח כלשון ראשון, דמיירי בשדה חרמים ממש. אולם הק' הריטב"א, למה צריך לזה, לימא דשפיר פנחס ירש מאמו, ויאיר זבן. ותי' דמשמע דיאיר ג"כ לא זבן, מהא דכתי' ויהי לו, דהיינו שהיו חוזרין אותו ביוכל, ואין לו אלא שני תבואות, וא"כ הו"ל ליאור בעלות גמורה עליה, ואי דפנחס מיירי דירשו מאמו, ע"כ יאיר ירשו מאשתו, דב' פסוקים באמו ל"ל.

(ט) אתה אומר בסבת הבן, או אינו אלא בסבת הבעל, וכו'- ע' בקובץ שיעורים (שכ"ה) דביאר דאיכא נפק"מ אם בסבת הבן הוא או בסבת הבעל, דאם בסבת הבעל הוא, אז הבעל והאשה עוברים בשעת נישואין, אבל אם בסבת הבן הוא, א"כ ליכא איסורא אלא בשעת ביאה, דאז ראוי' להתעבר. וגם נסתפק שם, האם האיסור תלי וקאי עד שעת לידה, דאם לא תלד נתגלה למפרע דלא עברו בביאה זו כלום, או דלמא הביאה עצמה אסורה, כיון דאפשר דתלד ממנו בן. והביא מה שהק' השיטמ"ק בשם תוס' הרא"ש, דבשעת נישואין דמתרינן בה, הא לא ידיע מאן ירית לה, בעל או בן (ומשמע דכוונתו להק' דהו"ל התראת ספק, וא"כ תרי קראי ל"ל, הרי בלא"ה אין מלקות), ודייק הקו"ש מדבריו דמשמע דהאיסור תלי וקאי עד שעת ירושה. עוד הביא נפק"מ בין אם הוי סבת הבעל או סבת הבן, אם אינה ראוי' לילד, דאם סבת הבן הוא, א"כ אינם עוברים בכה"ג, אבל אם סבת הבעל הוא, אז ודאי עוברים אע"פ שאינה ראוי' לילד. [ודבריו תוס' הרא"ש לכאור' צ"ע, דהא הק' למה לי תרי קראי בסבת הבעל, וכ' דאין לומר לעבור עליו בתרי לאווין, דהא בשעת נישואין דמתרינן בה לא ידיע מאין ירית לה, או בעל או בן, והניח בצ"ע. ולכאור' כוונתו להק' דהא התראת ספק לא שמה התראה, וא"כ אין שייך מלקות, והיכא דאין שייך מלקות, לא אמרי' לעבור עליו בב' לאווין, וכמש"כ תוס' בב"מ (סא). ומה דבעמוד א' אמרי' דשייך לומר לעבור עליו בב' לאווין, י"ל דהיינו על הצד שיש רק ירושת בן ולא ירושת בעל, ואף דשייך לומר שהבן לא יירש, למשל אם לא יהי' בן או אם ימות הבן, ואולי אי"ז חשיב התראת ספק, וצ"ע.]